

De la dictadura a la recuperació democràtica (2)

Transformacions demogràfiques des de 1939 fins a l'actualitat

Núria Maynou
Geògrafa

Des de principis del segle XX, el creixement demogràfic de la nostra comarca, de Granollers en particular i de Catalunya en general, es defineix, bàsicament, per ser un creixement a l'alça, en molt bona part gràcies a les diferents onades migratòries que han anat caracteritzant la història demogràfica del nostre país, i que han propiciat que, especialment en uns anys concrets, el creixement demogràfic s'hagi intensificat considerablement. És evident que sense els diferents corrents migratoris que han arribat i caracteritzat la vida dels nostres municipis, la realitat demogràfica avui, a Granollers, al Vallès Oriental, i per extensió a tot el país, seria ben diferent. Cal esmentar també que la comarca al llarg de tots aquests anys ha anat canviant pel que fa als termes municipals que la componen. Així, la primera divisió comarcal de Catalunya es va fer l'any 1936, per decret de govern de la Generalitat republicana, divisió que va ser anul·lada amb l'inici de la dictadura, i que es va recuperar l'any 1987, en dictar-se la llei sobre l'organització comarcal, que en bona part recuperava la divisió administrativa del govern republicà, tot i que s'hi incorporaren algunes comarques noves. Després d'aquesta llei també s'han donat algunes modificacions, com ara el canvi de comarca en el municipi de Caldes de Montbui (que passà, l'any 1990, del Vallès Occidental a l'Oriental), o el naixement, l'any 1984, d'un nou municipi, Vilanova del Vallès, format per segregació de part dels territoris de Montornès i la Roca del Vallès.

Si fem una ullada a les dades dels primers anys del segle XX, veurem com fins a l'actualitat les coses han canviat, i molt. A partir de les primeres dècades del segle l'increment de la població va ser especialment destacable, sobretot a partir dels anys 20, on es registra un creixement demogràfic important, gràcies a l'entrada de població immigrada procedent d'Almeria i Múrcia, principalment. L'arribada d'aquesta població es deu sobretot als canvis econòmics que registrava la comarca i el conjunt de Catalunya, especialment l'àrea més propera a Barcelona, àrees on el creixement del sector industrial començava a ser important i registrava una demanda de mà d'obra considerable. Aquest creixement demogràfic també va ser fruit de la combinació de dos factors bàsics: l'increment de la població i la reducció de les taxes de mortalitat, especialment entre la població infantil, la qual cosa afavorí un creixement global positiu. També durant aquests anys s'inicià el creixement dels pobles més grans, que registraven un desenvolupament industrial potent, com ara Granollers i Mollet, principalment. Registren creixements notables també altres municipis com Sant Celoni, entre d'altres. Els pobles més petits de muntanya, com ara Granera, Montseny, etc., iniciaren un procés de descens important del conjunt de la seva població. El cas més espectacular el trobem en un municipi com Canovelles, que amb 335 habitants l'any 1900 registrà ja durant la dècada dels anys 20 un augment considerable de la seva població, amb una TCAA superior al 4%. En general, els anys 30 es va mantenir el creixement a l'alça de la població, i les dades que tenim de l'any 1936 indiquen un creixement dels municipis més grans, amb un despoblament important dels nuclis de muntanya. Val a dir que durant els anys de la guerra es va percebre una creixent mobilitat interna de la població. Ciutats grans com Granollers van registrar un creixement important de llur població, per l'acollida de refugiats. També pobles més petits i rurals, com els de la Vall del Tenes o al voltant del Montseny, acollien

Evolució de la població al Vallès Oriental, Granollers i altres municipis comarcals. 1920-2006

	Vallès Oriental			Sant Celoni		
	Oriental	Granollers	Mollet	Celoni	Canovelles	Granera
1920	53.980	8.397	3.752	3.311	337	237
1930	64.887	12.699	5.527	4.192	505	181
1936	69.576	14.503	6.219	4.593	543	160
1940	69.708	13.960	6.132	4.749	665	146
1950	72.310	15.480	6.614	4.923	631	141
1960	90.058	20.194	8.303	6.764	3.061	126
1970	155.298	30.066	20.212	9.297	8.100	92
1975	194.862	36.366	28.869	10.972	10.587	70
1981	226.382	45.300	35.494	11.929	12.093	54
1986	240.262	48.263	38.272	12.239	12.403	51
1991	263.887	52.062	40.947	11.934	13.220	58
1996	285.129	50.951	41.911	12.890	13.287	57
2001	321.431	53.105	47.270	12.700	12.912	67
2006	371.387	58.940	51.713	15.544	15.012	75

Font: Idescat i base de dades del Centre d'Estudis Demogràfics

famílies i grups d'infants que fugien dels principals nuclis urbans més afectats pels bombardejos i la guerra.

CANVIS DEMOGRÀFICS DESPRÉS DE LA GUERRA

Acabat el conflicte, les pèrdues foren considerables, com així es reflecteix amb les dades del cens de 1940. En termes demogràfics, doncs, les conseqüències de la guerra es palesaren no només en un augment de la mortalitat a causa del conflicte, sinó també en el fet que durant els anys immediatament posteriors es constatà una pèrdua de naixements, pels buits que es donaren entre les generacions en edat reproductora. Val a dir que entre els municipis comarcals que registraren petits guanys de població trobem els més petits i mitjans, molts dels quals, com dèiem, durant la guerra havien estat receptors de població d'altres municipis comarcals.

Els anys 50 s'inicià un procés de reactivació econòmica, amb una revitalització del creixement industrial, cosa que va propiciar l'augment de la població a Catalunya i a la comarca. Un cop més cal destacar el cas de Canovelles, que passà de ser eminentment rural a receptors massius d'immigració procedent d'altres punts de l'Estat espanyol: el poble, que el 1950 tenia 631 habitants, guanyà en deu anys més de 2.500 nous residents, i se situà per sobre de 3.000 habitants. Granollers passà, entre 1950 i 1960, de 15.480 a 20.194; Sant Celoni, de 4.923 a 6.764, i Mollet, de 6.614 a 8.303. Aquests increments demogràfics encara es faran molt més clars a partir dels anys seixanta, dècada en la qual l'entrada d'immigrants procedents de la resta de l'Estat espanyol es generalitza massivament (destaca especialment l'arribada d'immigrants d'Andalusia o Extremadura). La població va créixer prop d'un 70%, cosa que situà la comarca en el segon lloc del creixement de Catalunya, darrere del Baix Llobregat, que augmentà un 126,11%. Durant aquest temps destaca el creixement d'altres municipis, com Mollet, la Llagosta, Montmeló i

Montornès, que augmentaren en més d'un 44% el total de població. Així, el desenvolupament industrial, la diversificació de l'activitat econòmica, la millora dels transports i les comunicacions o l'aparició d'urbanitzacions, s'han de veure com a causa o efecte directe d'aquest creixement, del qual anaren quedant apartats els municipis més rurals i petits, més allunyats dels principals eixos de comunicació. Als anys 70 i 80, aquest creixement migratori, que tenia com a punt d'origen altres punts de l'Estat, es va frenar, i es va iniciar, especialment a partir dels anys 90, l'augment de la mobilitat interna (molt especialment al conjunt metropolità), procés paral·lel a un creixent augment de les migracions internacionals. Cal remarcar que dins del conjunt metropolità la comarca ha estat receptora de població immigrada procedent d'altres comarques veïnes, especialment del Barcelonès i entorn més immediat, cosa que ha afavorit un creixement en forma de taca d'oli a partir d'un centre molt més poblat. Des d'aquest centre metropolità es va iniciar fa un parell de dècades un procés difusor de població cap a altres comarques, la qual cosa ha ajudat a una major distribució de la població en el territori.

LA REALITAT D'AVUI: ES MANTÉ EL CREIXEMENT

Actualment, el creixement generalitzat de la nostra comarca i del conjunt de Catalunya es caracteritza per una evolució a l'alça dels moviments de persones, amb un increment important de la diversificació d'origens de la població comarcal. Així, el pes de la població estrangera a la comarca se situa en el 10,20%, i cal dir que bona part dels residents estrangers que viuen a la nostra comarca hi han arribat majoritàriament en els darrers cinc anys; per tant, dins d'un context global de creixement demogràfic important i constant al llarg de dècades, els canvis actuals potser s'evidencien d'una manera més general pel fet que han estat un fenomen molt recent i ràpid.